

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea” cu „Foaia Interesantă” și „Plugarul Luminat” — 120 Lei pe an, 60 Lei pe 1/2 an, 30 Lei pe 1/4 de an.
Pentru țărani, preoți, învățători, mici meseriași și mici negustori: „Libertatea” cu „Foaia Interesantă” și „Plugarul Luminat” 100 Lei pe an, 50 Lei pe jumătate de an 25 Lei pe un pătrar de an. — Deosebite, folle nu se dau.
Pentru străinătate: Iugoslavia, Cehoslovacia 200 Lei. — Pentru America, 200 Lei pe an, trimiși prin cec de bancă tot la Orăștie.

Redacția la Orăștie (Trans.) | Foaie pentru popor: | Director, Pr. IOAN MOȚA | Apare în fiecare Joi | Administrația la Orăștie Trans.

Se îndreaptă lucrurile — spre bine.

În anii de după război am fost martori la un lucru ce ne pune pe gânduri: Tinerimea școlară nu mai voia să meargă nici la Seminarele teologice, pentru a se face preoți; dar nici la Școlile militare, pentru a se pregăti carierei de ofițeri. Parcă toți voiau să se facă — milionari așa ca prin vis, și credeau că asta se poate ajunge pe cărări ce duc în lună și'n soare. Timpul însă le îndreaptă pe toate.

De un an doi au început mulți tineri a se îndrepta iară spre modesta și cinstită și mulțumitoare carieră de preot, și Seminarele arată tot mai mare număr de clerici înscriși.

Iar acum folle din București aduc o știre bună și despre școlile militare. Cea mai vestită între școlile pregătitoare de ofițeri, este școala militară de lângă Târgoviște, cunoscută sub numele de „Liceul dela Mănăstirea Dealului”, — păstrătorul cu sfințenie a Capului lui Mihai Viteazul! Intră aci băieții cari au terminat școala primară și fac aici Liceul, în care sunt crescuți cu deosebită îngrijire pentru a îmbrățișa cariera armelor. Atâta bine se știe despre felul luminat în care sunt crescuți tinerii aci, încât e o fală să poți spune: Am făcut „Liceul dela Mănăstirea Dealului”! În procesul Codreanu la Turnul-Severin, s'a scos de foștii săi profesori ca un lucru de care se făleau, că acest craglos și drept Român, e — un fost elev dela Mănăstirea Dealului.

Totuși, după război nu se mai îmbulzeau tinerii nici spre această minunată școală.

De data asta însă, par'că poporul românesc s'ar fi trezit dintr'un somn în care căzușe, și, poate, bănuind că — mai are lipsă de viteji, mai are lipsă de suflete românești curate ca aurul, și crescute în închinare la capul lui Mihai Viteazul, — că mai are lipsă de apărători de neam și țară!, — și a întors, doar ca nici odată, privirile iarăși spre Mănăstirea Dealului, și vrea s'o înzestreze cu cei mai buni copii ai săi, din cari să se crească „pui de șoini”

cum e scris pe tabla de marmoră de pe fruntea școlii.

Statul dă burse (stipendii, ajutoare), pentru 100 de băieți cari vor fi primiți în clasa I. (În celelalte clase alte sate). Ca să fie primit așa, cu ajutor, trebuie ca tinerul să treacă un examen, o probă, o luptă de întrecere în știință, cu soțlorii săi, cei de 9—10—11 ani, ca și el. Și care se dovedește mai isteț, cap mai viu, acela trece înainte celorlalți. Examenul trebuie să fie o plăcere să-l ascuți, căci știindu-se ce aspru este, aci nu vin decât alieva cei mai bine pregătiți și mai isteți copii, ce au terminat școala primară (poporală).

În anul acesta și-au înalțat cererile lor pentru a fi primiți, 900 de băieți din cei mai buni, — deși locuri sunt numai 100.

E un semn bun.

Părinții încep să își îndrume copiii pe cărări, de cari țara are mare nevoie, într'un viitor poate prea apropiat. Căci războiul nostru în afară pentru mărirea țării, va trebui urmat de copiii noștri înăuntru, pentru așezarea adevăratei stăpâniri românești aci!

Botezul — între baionete.

Ca prigonirea Creștinilor dintâi de necredincioșii acelor vremuri.

Dela un domn A. I. P. care a fost de față la Botezul celor 117 copii ce erau să se boteze la Focșani, primim următoarele lămuriri asupra aceluși botez:

„...N'a mers lucrul așa neted cum vi-l închipuiți Dv... În jurul orașului Focșani, în jurul gărilor, prin porumbiști până departe în câmp, era plin de jandarmi și soldați... Nu se putea nici intra nici ieși din oraș.

Aflând apoi guvernul că botezul se va ține pe hotarul județului vecin, a decretat telegrafic stare de asediu și în jud. Râmniculul.

Atunci s'a hotărât să se facă botezul în taină în comuna Ciorăști. Imediat s'au dat cu telefoanele porunci de oprire și aci.

Apropiindu-se lumea de comună s'au început târguilele cu cordoanele de oprire, în firul cărora s'au văzut copii nebotezați împinși cu patul puștii cu nașii și părinții lor, un colonel invalid aruncat într'un șanț, mamele copiilor brutalizate, o doamnă a palmuit pe un soldat; — lumea începu a se scurge pe unde putea spre o moară la care era să se țină botezul.

În învălmășala asta, un gând veni părintelui preot Dumitrescu, vice-

președintele Ligii Naționale Creștine. *El își puse patraștrul și crucea de grumazi și cu altă cruce în mâni, înainte spre soldați, spunându-le că cu primejduirea vieții, el va merge să și facă slujba de slujitor al lui Cristos și să încreștineze pe copiii așai să primească taina sfântului botez.*

Și atunci făcu Domnul o minune: Soldații se deteră în lături ca de vedere sfântă, și lăsară trecere liberă preotului și celor ce îl urmau. *Teată împotrivirea se frânse în fața sfintei cruci! Lăudați fie pentru sufletele lor nobile de creștini, credincioșii soldați...*

Pe măsură ce mamele cu copiii se adunau, erau botezați în grupă de 20—25 inși, vre-o 3 rânduri. — Bucuria de după botez a fost cu atât mai mare și deplină...

În ce măsură jertfesc

pentru biserică și școală
Românii, Ungurii, Sașii?

Poporul românesc a dat în anii din urmă frumoase dovezi de prețuire a școlii: La îndemnul deregătorilor și a fruntașilor săi, a ajutat Statul la zidirea de școli într'un chip vrednic de toată lauda! Spunându-li-se oamenilor că Statul dorește să aibă școală românească în fiecare sat, dar nu are mijloace de a zidi școlile multe câte-l lipsesc, și că pe învățători i-ar plăti negreșit el singur, oamenii au dat cu mâna largă ajutor și în bani și în lucru și în cărâșle, și s'au ridicat în 3 ani **10.000 de școli nouă!** Stăpânirea nu le putea zidi fără marelă sprijin al poporului. Iar că s'au ridicat, e semn că poporul nostru înțelege deplin însemnătatea școlii și aduce cele mai frumoase jertfe pentru ea, — lucru ce-l face mare cinste. Iar jertfa sa pentru Biserică, e cunoscută. Face ce poate, și-și zidește biserică.

Doar în ce privește jertfa pentru susținerea slujitorilor bisericii, cam lasă de dorit. Și aci greșeste: Cu cât va ajuta ca preoții săi să poată avea un trai mai mulțumit, cu atât va căpăta preoții mai învățați, iar învățătura mai mare sau mai mică a preotului, se resfringe asupra poporului păstorit de el!

Să ne uităm la vecinii noștri: Sașii au preoți alieva învățați: Ca să poată fi preot, cel mai mulți au fost întâi profesori de Liceu

5—10 ani, ori învățători la școli de oraș. Iar învățătura lor multă, ducând-o în popor, se și vede folosul ei în poporul lor. Tot cam așa stau și Ungurii. Iar Românii, mulțumindu-se cu preoți ce știau doar celi „bocoavna” (așa fiind pentru ei vrémile de naștere), apoi și poporul păstorit de ei a rămas cam la bocoavnă printre celelalte popoare, — nu numai aici la noi în Ardeal, ci și în vechiul Regat. Preotul cu învățatură puțină, e lumină de ceară ori de său în satul său, iar preotul cu învățatură multă, e lampă cu lumină mare, dela care și poporul multe învață, spre folosul său.

Lucrul acesta îl înțeleg mai bine decât noi concetățenii noștri Sași și Unguri, ajunși la mai bun spor în lumină, pe lângă preoții lor, cei cu multă învățatură. Pentru aceea iaca ce vedem:

În orașelul nostru Orăștie, unde sunt cam 2000 de Sași, ca să-și poată ține 2 preoți și o școală cu 5 învățători, Sașii aceștia puțin plătesc bir pentru biserică și școală **650.000 de Lei pe an!** Se vin 375 Lei pe suflet. Sunt între ei bogătași cari sunt puși la bir (după avere, după venit) cu 30—40.000 Lei pentru biserică și școală. Și plătesc, căci voesc să aibă preoți și învățători învățați. — Ungurii sunt mai puțini și mai săraci ca Sașii, totuși și ei plătesc cel mai cu stare, până la 2000 Lei pe an bir pentru biserică și școală.

Din plidele altora, să învățăm tot ce e bun, și noi!

Unele — altele.

Se apropie o răfuială.

Ungurii n-eau pîrit la „Liga Naționaliilor” (care vrea să fie un fel de scaun de judecată între popoarele ce nu se înțeleg între ele), — că îl stringem de gît în Ardeal, încît nu mai pot răsufli; ie sugrumăm bisericile și mai ales școlile! (Când nu s'a atins nimenea de ochiul unei ferești dela o biserică a lor sau de barba unui preot al lor. Căți i-au avut afăța-i au și azi, și pot avea și mai mulți, numai să și-i țină, și să nu aștepte ca statul român să-i plătească și acolo unde n'au pe cine păstori sau se adună prea mulți la o turmă mică).

În ședința din Septembrie, plângerea lor va fi luată în cercetare. Ei se plîng că i-am sărăcit, luân-

du-le moștile bisericilor și a școlilor...

Guvernul pregătește răspunsul prin care se va dovedi ca de 2 ori 2=4, că, în ce privește împărțirea moștilor bisericilor, școlilor și a grofilor lor, nu s'a făcut mai altfel decât cu bisericile românești, cari aveau moșii de zece, ba de o sută de ori mai mici, și încă li-s'au luat, lăsându-li-se numai cât scrie la lege. Grofilor lor nu li-s'a făcut altceva, decât ce s'a făcut marilor boeri români. Iar unde pe aproape de moștile lor au fost țărani unguri, apoi aceluia li s'au împărțit, tot așa ca și Românilor; cu Sașii tot așa s'a purces, — încât guvernul primește foarte multe scrisori de mulțămire dela Ungurii și Sașii ajunși la pământ, ca și Românil, pe urma acestei legi, fără de care grofil unguri și bogătașii sași nu le dădeau în veci fraților lor țărani.

Ce privește școlile, se va arăta, că statul român susține în Ardeal și Banat 300 de școli ungurești, cu cari cheltuiește de 200 de ori mai mult decât cheltuia statul unguresc cu școlile românești în Ardealul de ieri.

O să lasă Ungurii foarte săpunii dela acel sfat la care ne-au pîrfit.

Să fie, să nu fie Blajul capitală de județ?

— O ciudățenie. —

În timpul de față se hotărăște soarta județelor pe cari România le-a moștenit dela Ungaria. Acelea nu mai pot rămânea în forma lor veche, fiindcă Ungurii le croiseră așa cum le venea lor la socoteală pentru a-și putea ține puterea politică în ele! Abrudul, din creierul Munților Apuseni, și l puseră într'un județ cu Ocna Sibiului, cea la o pușcătură de Sibiu, și să se țină de Aiud! — Pentru ce? Pentru ca puținii Unguri din Abrud, cu cel din Ocna, să sporească cât de cât numărul Ungurilor din Aiud și Alba-Iulia, ca să se țină cât de cât cumpăna față de marea de Români din acest ținut. Apoi orașele cu viitor românesc le împingeau după usă, și ajutau dezvoltarea unor orașe măestrite, cari n'ar fi avut altfel nici un viitor, cum sunt Aiudul, Dicio-sânmartinul, și altele.

Stăpânirea românească nu mai poate lăsa lucrurile așa cum le-a moștenit dela Unguri. Trebuie să rotunzească județele în chip firesc și să ajute prin ele dezvoltarea vieții românești, cea ținută până acum sub obroc.

După-ce s'a votat de parlament Legea nouă comunală și județeană, — acum e rândul guvernului să crolască și noua înfățișare a județelor și să statorească reședințele lor (orașele cu scaunul de conducere).

În firul acestei lucrări, unii li sfătuiseră pe guvern, să lase pentru Târnava-mică reședința tot la Dicio-sânmartin, și guvernul așa avea de gând, să o lase. Dar atunci s'au ridicat glasurile bărbăților politici din partidul național și au zis: Iacă guvernul dela București, că e și el dușman Blajului, cum fusese cel din Budapesta! Nu vrea să l ajute a se desvolta făcându-l scaun de conducere a județului de care se va ținea!

Atunci guvernul a spus și a hotărât: *Fie voia noastră!* Capitală de județ va fi Blajul! Guvernul n'are nici un interes (nici un folos) ca să nu-l facă reședință de județ.

Și noi toți am spus că — s'a făcut dreptate Blajului. El se înalță la treapta ce l-se cade, de oraș conducător.

Acum să vezi lucru ciudat: Ade-vărații și băștinașii Blăjeni, sunt de atunci foarte tulburați și nemulțumiți pentru izbânda politicenilor, și acum ei se pun în mișcare ca — Blajul să fie lăsat cum a fost! Ade-vărații Blăjeni nu doresc să albe Blajul scaun de conducere în județ, cu Prefectură, Tribunal, Armată, Direcție Financiară și celelalte ce vin cu Prefectura!

Aceștia spun: Blajul își are trecutului său cultural: el e știut ca un focar de cultură, centru însemnat de școli, și sufletul bisericii greco-catolice române. Aci biserica a condus și a ținut o disciplină adesea de fer! Metropolitul și Capitulul (conzistorul, sfatul Canonilor săi) erau îndrumători și hotărâtori în viața Blajului. De a-duce aci o Prefectură, cu rolul ei de slujbași ce stau sub disciplina puterii de stat, Tribunalul cu judecătorii lui, Direcție (Administrație) Financiară, cu alte roșuri de slujbași mari și mici, și Armată, și câte toate, — orașul va crește, se va înalța, — dar puterea hotărâtoare a Curții metropolitane va scădea. Lumea își va mai îndrepta privirile și spre deregătorile civile înalte așezate aci; se va calbări și aci politica de partide, ca în jurul tuturor Prefecturilor, — și fața veche, atât cea din afară, cât și cea sufletească, a Blajului, se va spălăci, și ca mâne va fi și Blajul un oraș ca celelalte, în care altceva decât o Curte episcopescă e hotărâtor.

Asta-i drept că așa va fi.

Și de aceea acum alt rând de Blăjeni întrevin la București, să lase Blajul să fie ce a fost, oraș curat cultural și cuib cuvios bisericesc, care a dat, și ar mai da, rânduri-rânduri de cărțurari crescuți în spiritul curat creștinesc, neînfrânt prea mult de curentele prea „libere“ de aiurea.

Așa vedem că scrie însași gazeta metropoliei din Blaj, iar mai nou gazeta „Târnava“ din Dicio-Sânmartin, cerând să nu se ducă scaunul de conducere a județului Târnava mică, — după noua croire a județului, — dela Dicio-Sânmartin la Blaj. Că aci și așa nu's case, nu-s cuartire, nu-s câte toate.

Acum e întrebare cum va hotărî guvernul. Până acum se spune că el stă pe lângă hotărîrea luată — la cererea politicianilor, — de a face Blajul scaun de județ.

Încă vre-o 3 zile maghiare noi.

Un ziar din Budapesta vestește, că în luna Septembrie vor mai ieși trei zile (gazete zilnice) ungurești în Ardeal: una din Cluj, gazeta săptămânală „Magyarág“, va ieși zilnic ca foale oficială a „Partidului Maghiar“. (Bine trebuie că mai stau și Ungurii ei între ei, dacă din foile lor de azi nu pot răzîma pe nici una ca gazetă oficială a Partidului, ci trebuie să scoată în acest scop una nouă). A doua va fi în Timișoara, și a treia în Săcuțiu. Acestea vor fi fol susținute toate trei din Budapesta. Ei nu arată tărnia poporului maghiar dela noi, ci voința dîră a Budapestei de a ținea capul Ungurilor dela noi întors cu fața tot spre Budapesta și nici decum spre București! — Ungurii au fost totdeauna niște visători, cari umblau cu capul prin nori și nu cu picioarele pe pământ, de aceea au primit atâtea lovituri mari și crude

ale sorții, începând cu Mohaci și sfârșind cu rătăcirea de-a se lua după Kaizerul Wilhelm, cu Tisza Pista la stănga sa. Așa și acum ei visează mai departe, că dacă și-or ținea pe Ungurii din Ardeal în stare de „război“ cu stăpânirea românească, apoi ca mâne... își capătă Ardealul înapoi!

Cu cele 3 zile nouă, Ungurii, abia un milion și jumătate în România, vor avea vre-o 23 de zile zilnice! Sau tot la 65.000 de Unguri o gazetă de zi. Sașii, au cam la 82.000 de oameni o gazetă de zi. Iar noi Români la 3 milioane de oameni 2 gazete de zi, sau o gazetă la un milion și jumătate! (Cam la de 18 mai mulți locuitori, o gazetă, sau de 18 ori suntem în privința asta noi mai slabi ca Sașii; ca Ungurii de 20 de ori mai slabi.)

Dar, bine înțeles, lucrul își are tâlcul său, despre care vom mai vorbi, — arătând că nici noi nu stăm așa rău, cum se pare!..

Din Basarabia.

— O vestire studentească. —

Tinerii Moldoveni din Basarabia ajunși la Universitate, se duc în număr însemnat la Universitatea din Cernăuți, alții la Iași, ca la cele mai apropiate Universități, — și numai apoi la București, Cluj sau în străinătate.

Peste vară aflându-se acasă, pe când s'a întâmplat ticăloasa lovire a diul Profesor A. C. Cuza de către nemernicul evreu Lehrman la Iași, — studenții moldoveni dela universitatea din Cernăuți, luând înțelegere între ei, au hotărât să trimită veneratului profesor și să publice prin fol, următoarea vestire a lor:

„Societatea Studenților basarabeni creștini pe lângă Universitatea din Cernăuți, cu prilejul încercării de asasinare a diul prof. A. C. Cuza, marele Apostol al neamului românesc și al creștinătății, își arată adâncă lor părere de rău și indignare, în fața acestei respingătoare fapte a jidanului Lehrman.

Studențimea basarabească va rămânea în veci credincioasă idealului național-creștin, nădăduind, că asemenea fapte vor ajuta tocmal la deșteptarea conștiinței poporului, și vor aduce cât mai curând izbânda deplină în lupta pentru curățirea țării de respingătorul neam al Jidovilor!

p. Președintele Societății Stud. Basarabeni din Cernăuți:

Nicolae Verbișchi, stud. teol.

Cerlina, j. Soroca (Bas), la 13 August 1925.

Răsboiul.

În Maroc soarta armelor a pă răsît pe Rifani. Armata franceză ajutată și de Spaniolii, a format front plin și puternic, și Rifanii sunt pas cu pas scoși din așezările lor și înfrânți pe frontul întreg, — cu toate că se luptă vitejește și bine înarmați.

Ziarele franceze spun, că sunt pe urma dovezilor, că o putere europeană a pus armele în mâinile Rifanilor, pentru a face năcaz și pagube Franței.

Răsboiul va fi dus până la supunerea de tot a răsculașilor, — pentru a nu lăsa pe strălucitele ar-

me ale Franței, nici umbra unei slăbiciuni, — iar apoi se va dicta Rifanilor o pace cinstită, — căci Franța n'a avut nici odată de gând să nimicească popoarele pe cari le-a luat mai mult sub scutul, decât sub stăpânirea sa, ci chiar să le dea lumină, să le înalțe pe ele.

Pentru „Căminul Cult. Creștin“.

(Casa Studenților).

Din Pecica-română ne-a trimis d. George Lazar suma de 3130 Lei adunați de harical tiner N. G. Lazar elev cl. IV. de Liceu, dela locuitorii din acea fruntașă comună, pentru „Căminul Cultural“ dela Iași. Au dăruit următorii, toți din Pecica:

D. Șchiop I. Trifan, ec. 100 l., Lazar Gheorghe, ec. 100 l., Vasile Teretean, mec. 100 l., Saveta Teretean, 100 l., Gheorghe Șchiopu lui Petru ec. 100 l., Tanasie Ponta, ec. 100 l., Liviu Șchiopului Dimitrie, ec. 60 lei: Lubița Cedoș, ec. 20 l., Dimitrie Șchiop, ec. 200 l., Petru P. Rusu, dir., 300 Lei, Cot. Achinescu, căp. 40 l., Teodor Emami, 5 l., Draghina Ponta 50 l., Stefan Mărghinan, ec. 20 l., Arcadiu Ponta, ec. 20 l., Pavel Ponta, ec. 20 l., Zaharie Chiș, ec. 10 l., Gheorghe Ponta, șef pol. 30 l., Dr. Avram Ursuțiu, adv., 200 l., Sava Tămășdan, pr. 40 l., Ioan Albescu, căp. 50 l., Dr. Silviu Tămășdan, med. 100 l., Ilie Gheran, creitor, 20 l., Gheorghe Arădan com. 10 l., Ioan Popescu, pr. 50 l., Comădan Dimitrie, mec. 10 l., Alex. Ardelean, ec. 50 l., Leposva Ardelean, 50 l., Traian Igrisan, ec. 50 l., Romulus Juncan, ec. 100 l., Iosif Juncan, com. 20 l., Constantin Bodrogean, s. erf. 100 l., Valer Bragea, inv. 20 l., Gheorghe Igrisan, ec. 40 l., Ștefan Văsta, pād. 10 l., Dr. Aurel Novacu, adv. 100 l., Andrei Strega, ing. 50 l., Vlad Ilin, exc., 5 l., Gheorghe Ardelean, pant. 50 l., Vasile Muntean, ec. 40 l., Mănăilă Bodrogean, ec. 20 l., Iulian Luța, mec. 50 l., Dr. Enea Benția, med. 20 l., Dr. Lazar Ghebeles, adv. 200 Lei. George Păun, mecanic C. F. R. Arad, 20 Lei; Pavel Marghita, conductor C. F. R. Arad, 20 Lei; Ioan Vasile, acar, Curtici 10 Lei; Jivan Tudorică, Curtici 10 Lei; Dr. G. Ardelean, Ineu 100 Lei; — apoi următorii elevi de școală:

Jugu Rom. cl. IV. med. Liviu 20 l., Mărghitan cl. V. pr. 5 l., Lazar Petru, cl. V. pr. 15 l., Const. Tămășdan, cl. IV. pr. 10 l., Petru Pop, cl. III. m. 10 l., Ghebeles Petre, grad. d. c. 10 l., Dimitrie Cheoresan, cl. III. L. 20 l., N. G. Lazar cl. IV. L. 30 l., Roman Ponta, cl. III. Ar. și mes. 10 l., Ștefan Ponta, cl. I. Lic. 10 lei. De tot: Lei 3130.

Din Blândeana (Cârna, lângă Vinul-de jos), am primit dela zelosul tiner Octavian Dura 440 Lei, pe cari l a adunat dela următorii:

Irișie Răcățian, Lszar Tincu, Ana Tincu, Elisabeta Dura, Augustin Dura câte 50 Lei; Maxim Arghel, Bogdan Emanuil Sbl, Saviton Cornea, Gherbea Gavrilă, Octavian Chirilă câte 20 Lei; Nicolae Suciu, Zaharie Gherbea, Dionisie Oprei, Zostin Todea, Filip Gherbea, câte 10 Lei; Gheorghe Rotea, Vi-chente Băcăințan, Nicolae Ispas l. Casd, Simion Ispas, George Bugnar, Savu Flores, Ieronim Gherbea, Ioan Deac, câte 5 Lei.

Din Petroșeni, ne-a trimis dl Stefan Peneș Lei 740, pe cari i-a adunat împreună cu dl restaurator Scorțescu, la Congresul Comercianților din Cluj, dela comercianții și industriași adunați acolo, pentru Căminul Cultural dela Iași. Au dăruit:

L. Vostinar, Arad și 5 studenți câte 100 Lei; alți comercianți și meseriași 220 Lei; Ioan Trelea, Cohalm, George Baciu Cohalm, Ioan Sfat, Arad, 2 profesori, câte 40 Lei; Romulus Sasu, Cața, N. Danciu, Cohalm, Ant. Pop. Cluj, St. Coroban, Arad, Ioan Talaș, Arad, Maris Antos, Arad, Savu Sevlci, Arad, St. Vichentz, câte 20 Lei. — Total Lei 740. Dl George Comșa din Ghiriș-Arșeș, ne a trimis 100 Lei.

La „Cămin“ Ioan Lazar, șef-miner, Valea-Moril, 30 Lei.

În numărul nostru 32 am spus, că am primit 300 Lei dela d. Diaconăși din Călugăreni, j. Neamțu). Azi publicăm și numele cinstiților dăruitori. Istă-i:

Grigore Niță, a dăruit 50 Lei, Gh. I.

Iordache 20 Lei, Ana Gh. Iordache 10 Lei, — iar câte 20 Lei: Vasile Manga, Ion V. Greju, Anton I. Almoșan, Vasile P. Nița, Iosub Iosifescu H. Iosifescu, Simion Iosifescu, D. Meraroșu, C. Goreancă, Ion V. Maftoi și Const. Lungu.

Societatea Tinerimii Române creștine din Nădlac (j. Arad) a trimis 1000 Lei.

Suma de azi . Lei 4.410.—
Din Nr-ii trecuți „ 101.036.—

Dă tot la „Lib.” Lei 105.446.—

Teatrul bine reușit au dat Studenții români în Șelțin (j. Arad) la Sântămărie, jucând două piese populare, „Așa a fost să fie” de G. Tințariu și „Două Surde” de Cristescu, — printre cari s'au pus și 4 cântări în cor și 4 declamări. Dl Inv. Raica a dat îndemnul și buna tinerimea și-a împlinit frumos datoria. Scopul l'au ales cuminte: jumătate din venit pentru Fondul de monumentul lui Eminescu care se adună la Sănnicolaul mare și jumătate pentru Căminul dela Iași.

Indată ce se încheie socoșile, se trimite Căminului ce se cade. Fie lăudată românească faptă.

Din alte țări.

Mâna mișească a comuniștilor din Rusia (înțelege: a bandei de Jidani ce au destrămat Rusia și își bat joc azi de ea ca de un stârv pe care joacă ei ca corbi), — se silește să facă același lucru și în alte țări! Și încep cu țările cele hotărâtoare în soarta lumii. Căci dacă pe acelea le-ar putea scufunda în iadul în care e Rusia, — apoi cu cele de-a doua mână lucrul va merge ușor! Și-au pus dar ochii pe Anglia și pe Franța. Aceste țări au industrie mare (fabrici multe). Unde industria e mare, lucrătorii sunt mulți, iar nemulțumirea nicăiri n'o poți asmuți împotriva stărilor din țară, ca printre lucrători. Acestora le spui mereu: „Uite, ce palat e fabrica, care trăește după lucrul tău! Iar tu, uite, ce murdar și zdrăncos ești! Jos cu „capitaliștii”... Și muncitorii prind ușor chemarea de răzvrătire, fără să-și deie samă, că atunci când vor fi jos capitaliștii, burjuii, e val și de fabrică și de toți muncitorii ei!.. Cum e în Rusia azi, unde ai dat jos pe capitaliști, ai alungat, pe ingineri, pe doctori, din țară, te-ai făcut stăpân pe fabrici, și azi mori de foame lângă zidurile lor, reci, între cari nu mai e viață. Căci viața o făceau și o conduceau învățații ajutați de capital și de muncă!.. Dar până să judece lucrătorii așa, până atunci răsturnările s'au făcut, — și diavolul care a îndemnat pe creștinii ruși a-și prăbuși statul și fabricile, se rânjește mulțumit de fapta lui diavolească și de — prostia creștinească...

Iar fiindcă nici în Anglia, nici în Franța nu prea poți face răsturnările dorite, prăbușirile plănuite, până acele țări au o armată credincioasă țării și bunei rânduieli din ea, mișei bolșevici-comuniști cearcă să strice întâi armata! Că și în Rusia numai atunci au putut sări cu călcățele în vârful mesei, când au reușit a strica de cap armata! Când au ajuns ei, ca soldații să nu mai asculte de generali lor, decum de căpitani, și când au pus ei „Ministru de război” pe un locotenent ce se dase în coate cu ei, — atunci soarta Rusiei a fost pecetluită! De aci încolo prăpădul veni în pași repezi și mari, așa cum îi văzurăm și-l vedem încă și azi!

De aceea, cele mai noi știri din Anglia și Franța spun, că guvernul

englez a format o poliție deosebită, pe lângă poliția regulată a țării, — care să n'albă alt lucru decât să pândească și să descopere pe răii ce vor să otrăvească sufletul mulțimii muncitoare și în deosebi a armatei, cu veninul îndemnurilor lor comuniste. Pe care-l prinde, mâna de fer și necruțătoare a stăpânirii îi va ajunge.

Din Paris se vestește, că la 21 August, au fost osândiți la robie grea de către Conziliul de război (tribunalul militar) patru comuniști, între cari și o femeie. Ei asmuțau armata la nesupunere! Colo, în Maroco, asmuță popoarele să se răscoale împotriva stăpânirii, iar acasă îndeamnă armata să nu se supună, să nu meargă să-și aperi bunul patriei! Ca doar prin asta o duc la ruină, și pe ruinele ei, a Franței, să joace ei hora diavolească, pe care o joacă pe ruinele Rusiei.

Iacă pentru-ce sunt urgișiți și cu drept cuvânt luați la vânătoare, păcătoșii bolșevici și comuniști.

Ce fac neamurile lui Marmorosch-Blank?

La Botoșani, în Moldova cea mai năpădită de Jidani, un negustor, care după nume s'ar părea român, „Ionaș Millitaru” (de nu l'o fi chemat mai înainte Ionasz Tifindaru) a înșelat frumos mai multe bănci și împrumutători de bani, arătând că a vândut colo și colo marfă pe credit și a luat „polițe” (cambii, vechsăle) dela cumpărători. Le punea acum ca oarecum zălog (amanet), având el lipsă de bani până la vremea de plată din partea iscăliților.

Toate polițele (cambii) erau plătute, mincinoase! Dar „Ionaș” reușea să iee bani pe ele, căci îl însoțea Haim Blumenfeld, alt negustor de acolo, care „stătea bun” că știe și el, când acela a dat polița lui „Ionaș”...

După ce a înșelat un milion și jumătate, Ionaș s'a făcut camfor, a perit din oraș, iar cel cu polițele mincinoase au pus mâna macar pe cel ce a „stat bun” că polițele-s adevărate... Jupun Haim n'a fugit, căci credea că cu el n'are lumea nimic. Dar a ieșit la iveală, că fără el, nu putea fi înșelată atâta lume, — ba că el, Haim, îl conducea și-l punea la cale pe Ionaș la toate.

Hal să zicem că Ionaș o fi Român. Ce lese din asta? Că unde vezi pe Român făcând înșelăciuni zdrene, — caută bine, că la spatele lui stă fiul lui Iuda, care-l împinge la rău!

NOUȚĂȚI

Ziua de 24 August a acestui an (Luni în săptămâna de față) — M. S. Regele Ferdinand împlinind 60 de ani de viață, — au avut loc slujbe dumnezeiești în biserică, iar unde este armată, a luat parte la sfintele slujbe și câte-o companie de onoare cu muzica. — Și la noi la Orăștie s'au făcut sfinte rugăciuni pentru viața și sănătatea Regelui, care a avut o ținută atât de vitează și de românească în războiul de întregire a neamului. Toți, au rugat pe Dumnezeu și cu toții îl rugăm, să-l dăruiască încă țării întru mulți ani, deplin sănătos, având alături de sine în strălucitul Tron pe nu mai puțin viteza Regină Maria, cea deopotrivă părtașe în vrednicie pentru ajungerea la bunul sfârșit la

sforțurilor țării, la care s'a ajuns. Armata în Orăștie a înălțat mult strălucirea sărbării.

Alegerile pentru „Camerale Agricole” s'au făcut, Marți în 25 Aug. Iar azi Mercuri, când încheem foaia, se fac adunările de voturi la centrele județelor și se vestesc cei aleși. — Până la încheerea fol n'am știut încheerile.

În județul Hunedoarei în cercurile Orăștiei și Geoagiu, Partidul Național a stat mai bine ca toate.

Pentru tinerii ce vor să ajungă plugari luminați. „La școala de Agricultură” din Geoagiu de jos (jud. Hunedoarei) sunt vacante 18 burse (stipendii, ajutoare, date de stat) pentru clasa I-a, pe anul școlar 1925/26. Se cere ca tinerii să albă vârstă de 14 ani împliniți, cursul primar terminat, Români de naționalitate, sau naturalizați.

Examenul de admitere la 15 Septembrie.

Alte amănunte să capătă dela **Direcțiunea Școlii de Agricultură din Geoagiu-de-jos (j. Hunedoarei).**

Școala Media de fete a Statului din Orăștie, pentru începerea anului școlar aduce la cunoștință următoarele:

1. Inscriserile și reinscriserile se fac între 1—8 Sept. 2. Examenele de bursă între 10—15 Sept. 3. Examenele de corigență ale elevelor regulate și examenele particulare integrale și de corigență între 10-18 Sept.

Cererile pentru înscrierile la examenul de corigență, se vor depune la cancelaria școlii până în ziua de 9 Sept. inclusiv.

4. Începerea cursurilor la 26 Sept. **O singură bursă este vacantă, pentru fetele de funcționar.**

Persoanele cari vor să ia eleve dela Școala medie în gazdă, sunt obligate ca până în ziua de 1 Sept. să se prezinte la cancelaria școlii pentru a-și da adresa.

— După munca încordată a zilei, înviorează și improspătează minunat o frecare cu „Spirt-Diana” veritabil. (278 III) 10—

„Asociațiunea” își ține adunarea generală în 29 și 30 August la Reghinul săsesc. Fiindcă are Statute nouă, trebuie să-și aleagă și conducere în temelul noilor Statute. Președintele și Comitetul se ve vor alege pe viitor pe câte 5 ani. — Dl Goldiș care fusese ales cu înțelesul că să locuiască în Sibiu și să trăiască oarecum numai pentru „Asociațiune”, neputând împlini această cerință, se retrage și va fi ales alt președinte. După vechiul obicei Președintele era odată un ortodox, apoi un gr.-catholic. Acum e rândul greco-catholicilor să deie pe Președintele. Durere, dihonla partidelor politice se cam vîrit și în Asociațiune, — și asta nu în folosul ei.

„Vechiul Haldelberg” plesa teatrală jucată Sâmbăta trecută de studenții universitari Hunedoreni la Orăștie, a fost un prilej de plăcută distracție pentru tineri și bătrâni, poate pentru bătrâni mai mult ca pentru tineri, prin aceea, că l-a transportat încodată în vesela și neuitata viață de student, care nu se șterge din sufilete și din inimi nici odată. Acesta și este rostul întreg al piesei. Tinerii universitari și dșoarele și-au jucat bine rolurile lor, deși piesa

e grea, și pe alocuri cere joc de artiști probați pentru a-și da efectul deplin, a mișca și a zgudul, precum cere cutare scenă. Publicul a plecat mulțumit, iar pentru tinerime au urmat câteva ciasuri din cele mai plăcute ei: joc până spre ziuă.

Cătră cetitorii americani.

Subscribul am un frate în America, Ioan Romosan, fost până înainte cu un an și jumătate în Lorain-Ohio. De un an și jum. nu mai știu de el nimic. Cei-ce au știre unde se află, sunt rugați a-mi da adresa lui de azi.

Simion Romosan
(482) 1—2 Orăștie, Str. Dealului 5.

Mulțumită. „Societatea fetelor ortodoxe din Orăștie și jur” aduce vii mulțumiri publicului pentru sprîjnal moral și material dat cu ocaziunea producției pe care a dat'o la 5 Iulie a. c.

Venitul întreg a fost 6072 Lei; Cheltueli 2463 Lei; Venit curat 3609 Lei. Suprasolviri: Reuniunea fetelor ortod. din Cujir Lei 200, d-nii: Dr. R. Dobo Lei 200, T. Vulpe Lei 200, Primar A. Herlea Lei 150, Dr. A. Deac Lei 100, Dir. Ar. Demian Lei 100, A. Grădină Lei 100, Dumitru Jurca Lei 50, dna Ana S. Vlad Lei 40, dș. Ana Cădeu Lei 100, prof. Z. Stanciu Lei 30, Căp. Lienerth Lei 30, Adam Adămuț Lei 20.

Din venitul curat s'a dăruit suma de Lei 3500 pentru „Fondul de zidire a bisericii ort. noi” iar restul s'a depus la banca „Ardeleana”.

Cu ocaziunea aceasta s'a înscris ca membrii fondatori: Dnul prof. I. Rodan Lei 300, dna I. Cărpinișan Lei 100, prof. P. Tănăsioiu Lei 100.—

Aurelia Cărpinișan
casieră. Zoe Damian
prezidentă.

Monumentul eroilor în Păuliș. În 30 August se va desvâli în comuna Păuliș (j. Arad) un frumos monument, întru pomenirea eroilor din comună căzuți în grozavul război trecut! Istoria acestor eroi e foarte jalnică. Ei au căzut în războiul de susținere a Ungariei, împinși în măcelul cel mare împotriva credinței și dorinței lor, care alta era: aceea pe care și-o arătară cei căzuți în prinsoare la Ruși și trecuți ca voluntari în armata română și veniți să lupte pentru alungarea Ungariei de pe aceste platuri, nu pentru susținerea ei...

Clocnire mare de trenuri a avut loc în stația Dârste (lângă Brașov) în 21 August. Un tren de marfă ce venea din Predeal s'a isbit de alt tren de marfă ce stătea în stație. S'au sfârșit cu totul 9 vagoane și mărfurile din ele. Un frânar, Pavel Grecea, a fost omorât, iar șase oameni de serviciu de pe tren greu răniți. Liniu s'a stricat pe 200 metri. Trenurile celelalte au întârziat câte 5 ciasuri, — călătorii trebuind să treacă pe jos peste locul ciocnirii, la alt tren dincolo.

Fântână de petrol, arzând grozavi! S'a mai întâmplat că s'a aprins câte-un puț de petrol dintre sutele ce se văd pe Valea Prahovei, dar focul a putut fi năbușit sau se înfunda el însuși în câteva zile prin prăbușire, și lucrul de scoatere a petrolului se putea urma cu pace.

Acum însă arde pe Valea Prahovei un puț dintre cele mai mari și arde de o lună de zile și nu se mai stinge, iar mâna omenească nu l poate năbuși, cu toate sforțările ce se pun. Se vede că focul a dat de un adevărat iac (tău) de petrol și arde grozav și păreții puțului (fântânii) sunt prea bine lu-

crați încât nu se surpă, ca prin surparea lor să innăbușe focul. Pe gura puțului se înalță în sus un sul de flacări cam 30 metri peste fața pământului — așadar cât un turn de biserică mijlociu. Privit de pe munții din jur, focul pare fișnirea unui vulcan, și el a îngrozit lumea din jur prin aceea, că flăcările nu mai les liniștite, ci cu zgomot, cu murmur adânc, subpământean, și chiar cu cutremure de pământ în jur de sine!

Sonda ce arde (puțul) nimicește prin ardere cam 50-60 de vagoane ștei (petrol neales, necurățit) pe zi. Așadar e o pagubă foarte mare. — În zilele din urmă a început a arunca afară și valuri de nisip și petri, — din ce pricepătorii trag încheerea, că focul a ajuns la fundul fântânii și merge acum pe izvoare în jos și aprinzând câte un lac mic mai afund sub straturi, acela luând foc, azvârle în sus pătura de nisip și petriș de peste el, dar din asta va urma, că vor cădea și pârșii puțului și vor inneca focul, făcând cu puțință lucrătorilor să se apropie de sondă cu încercările lor de a o stânge.

Nr. 618/1925.

EDICT DE LICITAȚIE

In baza deciziei dlui Ministru de Interne Nr. 33060/1923 precum și a deciziei Cons. Com. Nr. 47 din 21 Dec. 1924 publicăm pentru a 4 oră vîndere prin licitație, cu oferte închise și sigilate, a intravilanilor ce formează proprietatea comunei polițice Pul, jud. Hunedoara și cari sunt induse în foaia c. f. a comunei Pul Nr. 419 A+2 Nr. 414.

Se notează, că acest intravilan e în mijlocul pieței comunei Pul, cel mai favorabil loc pentru comerț, întreprindere ect.

Licitația se va ține în biroul Primăriei comunei Pul în ziua de 27 Sept. 1925. la ora 11 a. m., licitanții fiind datori în aceea zi între orele 8—10 și jum. a. m. a-și depune ofertele închise și sigilate în ședința publică.

Prețul de strigare pentru vînderea acelor realități se stabilește în 200.000 Lei licitanții fiind datori a depune tot în ședința publică a acestei zile până la ora 10 și jum. a. m. un vadiu de 10% adică 20.000 Lei. Condițiunile de licitație specificate se pot vedea ori și când în oarele oficiale la Primăria comunală.

Licitanții sunt datori a da înainte de începerea licitației o declarație în fața alor 2 martori în sensul, că cunosc condițiunile de licitație și se supun lor.

Pul, la 18 August 1925.

(486) 1-1

SILVIU VLADISLAV, notar.

Experiența dovedește

că ceea ce e de fapt bun, revine în todeauna efim. Aceasta vă dovedește și „Veritabilul Franck”. E în interesul dv., dacă întrebunțați numai un atare adaus la cafea, pe care se află aplicată răsușia de cafea, ca marca înregistrată a firmei:

(449) 5—14

Heinrich Franck Söhne.

A ieșit de sub tipar

Noua Lege Comunală și Județeană

(Legea pentru Unificarea Administrativă),

după care se vor conduce pe viitor comunele și județele, cu toate slujbele lor. In noua lege sunt datorite drepturile și datorințele slujbașilor, a Reprezentanței comunale și a Primăriei (zise în legea nouă „Conziliul comunal” și „Delegație permanentă”), rânduite cu totul altfel ca în legea de pîn'acum.

Are lipsă de această lege fiecare locuitor din comună, ca să poată ști până unde merge dreptul lui de cetățean și până unde dreptul slujbașilor față de el? Când poate să facă recursuri împotriva hotărârilor primăriei sau reprezentanței (a „Conziliului permanent” sau a „Conziliului comunal”) și unde să le înalțeze?, — și altele.

In forma în care e scrisă și tipărită legea, e atât de greu de înțeles, că și oamenii cu carte stau în loc la tot al doilea articol (paragraf, §) și se întreabă, că asta ce însemnează?, cum trebuie înțeles? Ca țărani, cari ei au lucru cu ea în toată ziua, să o înțeleagă, — nici poveste.

Ca să venim în ajutor țărănilor, — ba și cărturarilor noștri dela țară, — redacția foil noastre și-a luat sarcina de a traduce pe limba poporului întregă legea, lucru greu și migălos, și am tipărit-o într'o cărticică, format plăcut de buzunar. Legea e mare are 400 de articli (paragrafi) și a dat 13 coale de tipar (202 pagini). Dar acum cel puțin o putem da în mîna țărănimii

tradusă pe limba poporului așa fel, că o poate înțelege și cel din urmă țaran!

și cu ea în mîna își cunoaște drepturile de cetățean și față de comună și slujitorii ei, și față de județ și conducerea lui. Află descris aci și felul nou cum se fac alegerile de primari, de primărie, de reprezentanță, cum se împart scaunele de conzilleri (membri în reprezentanță) între partidele cari au dat luptă; că după noua lege și partidul leșit mai slab la votare, capătă câteva scaune, nu cade de tot, dacă a avut macar a cincia parte din voturi pentru lista lui, — și altele.

Nici un cetățean ce nu vrea să oarbăce în întunec asupra drepturilor sale de cetățean, nu se poate lăsa fără această carte la casa sa.

In toamnă vom avea alegeri comunale, pe temeiul Legii celei noi, — pîn'atunci fiecare care știe ceti, să-și cumpere Legea s'o citească, s'o învețe, ca să știe ce are de făcut atunci!

Prețul ei e: 30 Lei, pentru cari se trimite franco-recomandat (asigurată că nu se va pierde pe postă).

Insoșiți-vă mai mulți și trimiteți toți odată după ea.

Banii se trimit înainte. Cu „ramburs” nu lucrăm. Se capătă la:

(0) 2—

Admin. „Libertatea” Orăștie.

Nr. VIII—51/925.

Publicațiune.

Comuna Lancrăm dă în arândă prin licitațiune publică, pășunatul de iarnă în ziua de 13 Septembrie 1925 ora d. m., prin oferte închise și sigilate.

Prețul de strigare este de 40.000 Lei.

Garanța 10% din prețul de strigare.

Oferte cari vor conține garanța și declarația că oferentul cunoaște condițiunile de licitație și că se supune acelor necondiționat, se primesc până în 13 Septembrie a. c.

Condițiunile de licitație să pot vedea la primăria comunală în oarele oficiale.

Lancrăm, la 2 August 1925.

(p. u. Sebeșul-săseșc, jud. Sibiu).

(483) 1-1

Primăria comunală.

Casă cu prăvălie și crișmă

e de vînzare în Orăștie, Strada Tndor Vladimirescu, 17. (482) 2-2

AVIZ!

Fetițe de școală, până la 12 ani, din familiii bune, se primesc în cuartir și vipt în casă bună.

Văduva BAUMANN,

Orăștie (Str. Gh. Barișiu, 1).

— Tot aci se vinde casa Nr. 16 din Orăștie, Calea Mihai-Viteazul (Drumul țării). (481) 2—2

Tabelo de asbest „METEOR”

ale Fabricii de eternit din Oșorhei, județ. Bihor sunt cele mai durabile.

Acoperemântul nu are nevoie de îngrijire și reparare, e mai bun și mai ieftin ca cel de tinichea.

Se capătă la:

„FERĂRIA” s. a. în Cluj

(386) Calea Victoriei, 29, telefon 4—40, 347. 9—10

Nr. 1250—1925.

(476) 2—

adm.

Publicare.

Primăria comunei Cugir face cunoscul, că va da în arândă pe 6 ani decursiv începând din 15 Septembrie 1925 până în 14 Septembrie 1931 dreptul de vînat prin licitație publică, ce se va ține la casa comunală în 13 Septembrie a. c. la 10 ore.

Prețul de strigare a) pentru teritoriul de munte e 1000 Lei, b) pentru teritoriul de șes 500 Lei.

Condițiunile detaliate se pot vedea la cancelaria comunală în oarele oficiale.

Cugir, în 10 Aug. 1925.

V. Motoașcă
notar.

N. Munteanu
primar.

Comit. parohial ort. român din Pișchinia

Nr. 35—1925.

Publicațiune.

Comitetul parohial ort. român din comuna Pișchinia publică concurs pentru repararea bisericii, conform planului ce se poate vedea zilnic la oficiul parohial din Pișchinia. Licitația se va ține în ziua de 6 Septembrie 1925, în biserica din comună, când reflectanții sunt rugați să se prezinte.

Din ședința comitetului ținută în Pișchinia la 16 Aug. 1925

(478) 2—2

Comitetul.

Iancu și Mihai

Harnica „Librărie Poporală” din Turda (proprietar d. I. Pescariu) tipărește un șir de cărți ticele de câte 32 pagini, sub numirea „Biblioteca Românească”. Ca numerii noi ai acestei „Bibliotecii Românești” a scos de sub tipar două pre frumoase cărți:

I. Avram Iancu (Viața și faptele lui de vitejle) și

II. Mormântul lui Mihai

Viteazul (aceasta în 2 cărțițele)

Aceste cărți să nu lipsească din casa nimănu. În ele veți găsi viața sbuciumată a celor doi eroi Români.

Se pot comanda împreună, pentru suma de 40 lei, sau deosebit, cea dintâi pentru 10 lei, iar a doua care cuprinde 150 pagini, pentru 25 lei, plus porto — la:

»Librăria Poporală”

(461) 5—6 Turda.